Чудесна пташка.

Сіренька, з чорненькими на пір'ячку крапочками.

Мініатюрна курочка.

Вилупить свої жовтенькі пухнаті перепеленятка, отакусінькі, водить їх за собою й квокче.

Ах ти ж моя матінко-квочечісо!

Та де ж тобі квоктати, коли тії ж сама ще курчатко?

А квокче! По-справжньому квокче і на ворога кидається, як він її дітонькам загрожує.

Нічого не поробиш: мама! Мати!

Ота мати, що про неї дітки наші співають:

Десь була, десь була перепілочка, Десь була, десь була невеличенька. Ось вона впала, До землі припала...

Любить наш народ перепілку: і в дитинстві любить, і в зрілих літах її він любить.

От, приміром, іде полем заклопотаний голова артілі.

Голова в голови розколюється од думок різних:

"А чи закінчили сьогодні шаровку?

А чи пропололи озиму пшеницю?

А чи...

А чи..."

Раптом із ярової пшениці стаккато:

Пать-падьом! Пать-падьом! Пать-падьом!

Зморшки на лобі в голови розгладжуються, очі яснішають, все обличчя лагіднішає, розгортаються на його вусах пелюстки усмішки, він зупиняється і починає рахувати:

— Раз! Два! Три! Чотири! Ах, б'є! Ах сукин кот і б'є ж!

От і відпочила в голови голова.

Любить наш народ перепела і тоді, коли він у сітчаній клітці під стріхою у дворі б'є!

Любить наш народ перепела і тоді, коли його повна ринка і коли він, присмачений сметаною, стоїть на столі, а хазяйка у вишиваній сорочці паляницю крає.

Чудесна пташка!

"Вечір.

Ніч..."

Хай дарує мені Павло Григорович Тичина за цей невеличкий плагіат, — я це роблю навмисне, щоб нагадати йому, що він укупі з усім радянським народом теж любить перепілку.

От коли вже літній вечір настає — я у цей час до матері:

— Мамо, я з дідом Махтеєм перепели піду ловити!

— Ще не набігався?

— Пустіть, мамо! Їй-бо, пустіть!

— І коли воно набігається? Цілісінький божий день як та дзиґа!

— Можна, мамо? Я слухатимусь, їй-бо, слухатимусь!

Мати мовчать, і не сопуть, і не лаються!

То вже я знаю, що можна!

Зразу в хату, окраєць хліба за пазуху — і до воріт.

А мати:

— Ти хоч чумарчину накинь!

— Ат! — кидаєте ви і вистрибом, вистрибом, не шляхом, а по зеленому споришу мчите до діда Махтея, що живуть у Василлі, на забаштах, і що їхній Павло нашу Степаниду держить.

Біжиш і знаєш, що в діда Махтея в кишені вже манок отой, що так робить: "Сюр-сюр! Сюр-сюр!", — так, як перепілочка до себе перепела кличе.

Так і дід Махтей сидітимуть і перепілок під сітку вабитимуть.

А сітка токенька-тоненька (ой, як же ж чудесно дід Махтей уміють такі сітки виплітати — і на перепелів, і на рибу, і на метелика!) — така сітка, ніби найніжніше вирізування, що Ганна собі ним сорочки мережить, — вона вже у діда в кошику лежить, а біля кошика стоїть клітка, сіткою напнута.

У ту клітку дід упійманого перепела пускатимуть. І не пруттям клітка заплетена, а напнута сіткою, щоб як битиметься в клітці впійманий перепел, так щоб він собі об пруття голівки не побив.

Сильно дуже стрибають у клітці впіймані перепели, на волю хочуть вирватись, і до крові розбивають собі голівку об тверде пруття.

А від сітки вони тільки одскакують, і нічого їм не робиться.

— Драстуйте, дідусю! — хакаєте ви.

— Здоров, здоров! — кажуть дід Махтей.

— Підемо, дідусю? — боязко запитуєте ви, і так вам хочеться аж у самісіньку душу дідусеву вскочити. — Підемо? Ох, і патьпадьомкали, як з татком з сіножаті їхав! Штук сто! От патьпадьомкали!

— Патьпадьомкали, кажеш?

— Ой дідусю! І досі аж у вухах лящить!

— Лящить, кажеш?

— Ох, і лящить! Штук сто!

— Сто, кажеш?

— А мо' й ціла копа!

— Копа, кажеш? А що більше — чи копа, чи сто?

— Копа, дідусю, більша! Копа як яєць, то повнісінький кошик.

— А як сто?

— А як сто... Як сто? То то, мабуть, як яєць, то тільки на яєчню.

— Ич як! Дуже багато патьпадьомкали? У клітку не влізуть!

— Так ми не всіх ловитимемо!

— Ага! Ну, тоді, мабуть, підемо! А я думав, що цілу копу треба ловити, та й злякався! А як можна не всіх, тоді підемо!

Ну, тут уже такий іде вистрнб, що Бровко починає й собі стрибати, і вже ви на сіні біля хліва верхи на Бровкові сидите й того Бровка лоскочете.

— Не пустуй, — кажуть дід, — бо ще вкусить!

— Не вкусить! —ляскаєте ви й перекидом летите разом з Бровком із сіна на спориш.

— Ну, збирайся, підемо! — кидають дід.

— А ви, дідусю, оте, що "сюр-сюр", узяли?

—— Взяв!

— А дайте я сюркну! Один тільки раз!

— Ходім, ходім! Потім сюркнеш!

— Пішли...

Ну, ще раз:

"Вечір. Ніч..."

Власне кажучи, вечір уже минув, і вже сама ніч! Я не буду ні в кого запитувати, що таке українська ніч, бо ще сто з гаком літ тому Микола Васильович Гоголь запитував усіх:

"— Знаєте лн БЫ украинскую ночь?!" І тут же з сумом дорікав усім:

"— Нет, вы не знаєте украинской ночи!" А за ці сто з гаком літ, я гадаю, ви вже придивилися і знаєте, що воно таке за українська ніч! Так що, по-моєму, пояснювати зайве. Якби тепер я йшов тої ночі з дідом Махтеєм перепели ловити, я б обов'язково дивився на діда й думав:

"Та не викручуйтесь, дідусю, не викручуйтесь, бо співає у вас душа, їй-бо, співає:

Ніч яка, господи, місячна, зоряна, Видно, хоч голки збирай...

А як ваша, дідусю, душа цієї пісні проспіває, ви трохи замислитеся, тяженько зітхнете, а потім знову в душі вашій, дідусю, зривається:

Місяченьку блідолиций, За хмару краще б ти сховавсь, Не світи, бо вже немає Тієї, з котрою кохавсь...

Та не про те мені тої ночі думалось, не про те гадалось.

Найголовніше, що мене цікавило:

— Чи ж патьпадьомкають? І чи ціла копа патьпадьомкає?

Тільки-но вийшли за село поза старою грушею,

що над шляхом стоїть, звернули на межу, аж ось один:

— Пать-падьом! Пать-падьом!

За ним другий, а там іще, й ще, й ще!

— Ага, дідусю, чуєте?

— Чую!

— А копа буде?

— Дві копи!

— Аж дві! Ого!..

Проходимо далеко-далеко межею. Аж за могилу. А праворуч і ліворуч стіна озимої пшениці.

А на межі ромашки, і молочай, і чебрець, і дзвоники...

Тут уже дід Махтей зупиняються, витягають з кошика сітку.

— Держи, — кажуть.

Я держу з одного боку сітку, а дід Махтей її розгортають, розправляють.

— Занось!

От ми з дідом заносимо сітку й напинаємо її на пшеничні колоски біля межі.

Дід тоді витягають манок і починають:

— Сюр-сюр! Сюр-сюр! Сюр-сюр!

Тихо.

Дідусь ізнову:

— Сюр-сюр! Сюр-сюр!

Аж ось ліворуч, мов молотком:

— Пать-падьом!

— Сюр-сюр!

— Пать-падьом!

І на кожне дідове "сюр-сюр" — все ближче, все ближче нервове "пать-падьом".

Уже чути й пожадливо-пристрасне:

— Ха-вав! Ха-вав!

А за ним одразу й бойове:

— Пать-падьом!

Ось-ось уже близенько він! Уже чутії, як шелестить пшениця, уже його "ха-вав" і "пать-падьом" ніби біля самісінького вашого вуха!

— Ха-вав!

Він уже під сіткою! Уже я його бачу! Я бачу, як крутить він голівкою сюди й туди, як на ніжки спинається, шукаючи чарівну спокусницю!

— Ха-вав!

Дід Махтей мовчать, вони теж уже його бачать, вони милуються з цього закоханого перелюбця.

— Ха-вав!

Дід Махтей раптом б'ють у долоні і встають. Переляканий коханець зривається, б'є головою в сітку й заплутується.

— Ага, парубче, — посміхається дід Махтей, виплутуючи сіренького переляканого птаха з сітки. — А будеш до чужих молодиць, захекавшись, бігати? Будеш у гречку стрибати?!

Єсть один!

Він підстрибує в клітці, б'ється голівкою об м'яку сітку і падає на дно.

Я не знаю, в кого дужче тріпоче серце — чи в переляканого перепела, чи в мене?

— Та не стрибай, дурнику, не стрибай!—умовляє перепела дід Махтей і клітку прикриває свиткою. І знову:

— Сюр-сюр! Сюр-сюр!

І знову десь аж у гречці:

— Пать-падьом!

І другий уже в клітці...

І третій!

Я дивлюсь на небо, а воно глибоке-глибоке та синє-синє, а зірок тих, зірок! Скільки ж кіп тих зірок па небі?

В очах у мене щось ніби полегесеньку свербить, я кулаками протираю очі і солодко-солодко позіхаю.

І ледь-ледь чую, як дід Махтей говорить:

— Е, парубче, заснув!

А потім обгортає мене щось тепле. То дідів піджак.

І я вже не чую ні "ха-вав", ні "пать-падьом".

І тільки вже під ранок, коли дуже-дуже не хочеться з-під дідового піджака вилазити, чується:

— Вставай, синку, вставай! Додому підемо! Там досипатимеш!

Вискакую з-під піджака, до клітки, а там аж сім!

— Ото!

— Ну, пішли, синку, пішли...

З рушницею полюють перепілок восени, коли в:ка просо вклоняється хазяїнові повними китицями пшоняної каші, а навкруги проса, куди оком кинеш, — самі стерні, та копи, та скирти...

От тоді на просищі з собакою інтересно настріляти повнісінький ягдташ перепілок...

Ситі вони тоді дуже...

Вони запливають тоді жиром, і, коли БИ їх поскубете, перед вами не птиця, а грудка масла.

Коли полюєте перепілок з вашим власним собакою, то це найвища насолода.

— Піль!

— Бах! Єсть!

— Піль!

— Бах! Єсть!

Так що ви маєте повне право потім усім гозоритя:

— За якусь годину-півтори мій Ральф подав мені шістдесят сім перепілок! Насилу встигав.

— Піль!

— Бах! Єсть!

— Піль!

— Бах! Єсть!

От собака! Ах, і собака ж!

Коли ви прийдете з полювання додому й принесете шістдесят сім перепілок, не забувайте двох правил після перепелячої охоти.

Перше: обов'язково почистіть рушницю!

Друге: не об'їдайтесь!

1950